

POSTANOWIENIE

Dnia 18 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa J. G.
przeciwko D. G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 18 kwietnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 lutego 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)
na rzecz adwokata H. M. kwotę 3600,- (trzy tysiące sześćset)
złotych, powiększoną o należny podatek VAT z tytułu
wynagrodzenia za udzielenie powódce nieopłaconej pomocy
prawnej z urzędu,**
- 3) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1800,- (jeden
tysiąc osiemset złotych) z tytułu częściowego zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powódki J. G. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 27 czerwca 2017 r., którym oddalone zostało powództwo przeciwko D. G. o zapłatę 500 000 złotych z tytułu

zachowku po zmarłych rodzicach. Rozstrzygnięcie zapadło po ustaleniu, że jedynym majątkiem rodziców obu stron postępowania było gospodarstwo rolne, którego własność została w całości przeniesiona na D. G. i jej męża K. na podstawie umowy dożywocia, a wartości takiej nieruchomości w wykonaniu umowy dożywocia (art. 908 k.c.) nie dolicza się do substratu zachowku. Ponadto Sąd stwierdził przedawnienie roszczenia powódki. Stanowisko Sądu pierwszej instancji odnośnie do ustaleń faktycznych i oceny prawnej podzielił Sąd Apelacyjny.

W skardze kasacyjnej ustanowiony z urzędu pełnomocnik powódki zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 1007 § 2 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie; art. 455 k.c. przez jego niezastosowanie oraz art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przez nieuwzględnienie przerwy biegu przedawnienia. Naruszenie prawa procesowego dotyczy art. 382 w związku z art. 233 § 1 i 2, art. 328 § 2 i art. 316 § 1 k.p.c., a także art. 382 k.p.c., w tym również w powiązaniu tego ostatniego przepisu z art. 5 k.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w zaskarżonej części (pkt I i II) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, a także zasądzenia kosztów nieopłaconemu pełnomocnikowi powoda ustanowionemu z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie mogła zostać przyjęta do rozpoznania, ze względu na niespełnienie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący z powołaniem się na art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, oczywiste uzasadnienie skargi oraz potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w jego stosowaniu i w orzecznictwie sądów. W szczególności ma to dotyczyć art. 1007 w związku z art. 455 k.c. W końcowej części uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi, co również podobnie nastąpiło w piśmie uzupełniającym skargę z dnia 26 lipca 2018 r., zostały sformułowane trzy zagadnienia prawne w formie pytań:

1) czy przekazanie przez spadkodawców w dniu 25 lutego 1994 r. przed ich śmiercią, notarialną umową darowizny tylko i wyłącznie własności nieruchomości, w przypadku jednoznacznego oświadczenia przekazujących tę

własność, że są właścicielami gospodarstwa rolnego o łącznym obszarze 18,29 ha utworzonego przez inwentarz żywy i martwy i czy inwentarz ten po zawarciu umowy dożywocia nadal stanowił odrębną własność spadkodawców S. G. i H. G.?

2) czy skorzystanie przez pozwaną z zarzutu przedawnienia będące realizacją prawa podmiotowych pozwanej, powinno w danych okolicznościach sprawy skutkować (dokonaniem) przez sądy obu instancji uwzględnieniem klauzuli generalnej z art. 5 k.c. (wyrok SN z 10.10.2010 r. II CSK 201/10) w związku z zarzutem, że powódka przebywała przez wiele lat poza granicami kraju w USA i nie знаła składników majątku spadkowego?

3) czy wszczęcie i prowadzenie postępowań sądowych o stwierdzenie nabycia spadku, dział spadku i zabezpieczenie spadku w danych okolicznościach przerwało kolejno, bieg przedawnienia o zapłatę zachowku?

Pytaniom tym nie towarzyszy albo wcale, albo jednozdaniowo uzasadnienie, które miałyby przekonać o potrzebie rozważenia zagadnienia prawnego, jedynie poprzedza je ogólny wywód, ale dotyczący podstaw samej skargi, a nie jej przyjęcia do rozpoznania. Jednakże na etapie wstępnym nie rozpatruje się zasadności zarzutów skargi, tylko argumenty świadczące o zasadności jej przyjęcia do rozpoznania. Z kolei, sformułowanie pytań świadczy o niezrozumieniu istoty postępowania kasacyjnego, które ma charakter nadzwyczajny wobec prawomocnie rozstrzygniętej sprawy i nie stanowi trzeciej instancji sądowej. Zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ma zostać sformułowane abstrakcyjnie i tworzyć sobą problem, którego nie rozstrzyga wprost żaden przepis prawny. Jego przedstawienie wymaga zatem profesjonalnego wywodu prawniczego, opartego o orzecznictwo i doktrynę. Nie ma być pytaniem w konkretnej sprawie na tle ustalonych przez sąd albo wyobrażonych przez stronę okoliczności, a tym bardziej nie może być oczekiwaniem na zastąpienie przez Sąd Najwyższy rozstrzygnięcia należącego do sądu rozpoznającego sprawę. W niniejszej sprawie Sąd pierwszej i drugiej instancji wyraziły już swój pogląd prawny, a w skardze kasacyjnej próbuje się jakby powtórzyć instancję apelacyjną, formułując po raz kolejny te same zarzuty. Świadczy o tym odwoływanie się w zadanych pytaniach do okoliczności konkretnej sprawy.

Główny element sporu nie dotyczy przedawnienia roszczeń, czemu poświęca się w uzasadnieniu wniosku prawie całość wyводу, tylko substratu zachowku, a ta kwestia została wystarczająco i przekonująco wyjaśniona w uzasadnieniach Sądu pierwszej i drugiej instancji (zob. również uchwałę Sądu najwyższego z dnia 19 lutego 1991 r. III CZP 4/91, OSNC 1991, nr 8-9, poz. 103; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 lipca 2006 r. VI ACa 99/06, nie publ; uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r. III CZP 29/12, OSNC 2013, nr 1, poz. 7 i z dnia 7 lutego 2014 r. III CZP 114/13, OSNC 2014, nr 12, poz. 118). Powódka nie podolała ciężarowi dowodu, że w masie spadku znajdowały się jakieś jeszcze prawa do rzeczy, które nie zostały ujawnione (zwłaszcza chodzi o ruchomości). W okolicznościach sprawy nie ma również żadnych znanych powodów, żeby była potrzeba sięgania do art. 5 k.c.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zostało wykazane spełnienie przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. To samo można powiedzieć o wskazanie podstawy z pkt 4 tego artykułu, tzn. powołania się na oczywistość skargi. Niczym nie jest wykazane, aby „w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego wyroku nie zostały zrealizowane funkcje: rozpoznawcza i kontrolna tego sądu”. Tym razem także odnosi się wrażenie, że mimo podkreślenia przez pełnomocnika powódki, iż wnosi skargę kasacyjną na jej stanowcze żądanie, nie zostało zrozumiane, na czym polega oczywistość skargi według art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Kwestia ta została szczegółowo opisana w doktrynie oraz ustalona w ustabilizowanym i powszechnie znanym orzecznictwie Sądu Najwyższego. W szczególności do wyjątku należy, aby skarga mogła być oczywiście uzasadniona, jeśli jednocześnie zadaje się szereg pytań, próbując wykazać wątpliwości co do rozumienia przepisów prawnych, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Zatem albo występują zagadnienia prawne, wymagające dopiero rozważenia, albo tak oczywiste jest wadliwe rozstrzygnięcie sprawy w zaskarżonym orzeczeniu sądu drugiej instancji, że na pierwszy rzut oka, przeciętny prawnik to dostrzeże. W rozpoznawanej sprawie, wobec wnikliwego rozpatrzenia sprawy i starannego, przekonującego uzasadnienia Sądu Apelacyjnego nie można oczywiście dostrzec wnioskowanej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Mając to na uwadze należało na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, rozstrzygając o kosztach postępowania należnych od powódki na rzecz pozwanej z uwzględnieniem art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., a o wynagrodzeniu nieopłaconym ale należnym pełnomocnikowi powódki ustanowionym z urzędu na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1714).

aj